Europos Parlamentas
2019-2024

Moterų teisių ir lyčių lygybės komitetas

2023/2115(INI)

14.9.2023

PRANEŠIMO PROJEKTAS

dėl didėjančių pragyvenimo išlaidų ir energetikos krizės poveikio lyčių aspektų (2023/2115(INI))

Moterų teisių ir lyčių lygybės komitetas

Pranešėja: Alice Kuhnke

TURINYS

Psl.

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS 3

AIŠKINAMOJI DALIS 9

PASIŪLYMAS DĖL EUROPOS PARLAMENTO REZOLIUCIJOS

dėl didėjančių pragyvenimo išlaidų ir energetikos krizės poveikio lyčių aspektų (2023/2115(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnį, 3 straipsnio 1 ir 3 dalis,

– atsižvelgdamas į Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 8, 9, 10, 119, 122, 127, 151 straipsnius, 153 straipsnio 2 dalį, 156, 157, 191 ir 194 straipsnius,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją, ypač į jos nuostatas dėl socialinių teisių ir vyrų bei moterų lygybės,

– atsižvelgdamas į 2030 m. Darnaus vystymosi darbotvarkę, principą „nė vieno nepalikti nuošalyje“, visų pirma į 1-ąjį darnaus vystymosi tikslą dėl skurdo panaikinimo, 5-ąjį tikslą dėl lyčių lygybės užtikrinimo ir moterų gyvenimo sąlygų pagerinimo ir 8-ąjį tikslą dėl tvaraus ekonomikos augimo,

– atsižvelgdamas į 2020 m. kovo 5 d. Komisijos komunikatą „Lygybės sąjunga. 2020–2025 m. lyčių lygybės strategija“ (COM(2020)0152)[1],

– atsižvelgdamas į 2022 m. kovo 11 d. Versalio valstybių ar vyriausybių vadovų deklaraciją, ypač į įsipareigojimą „gerinti mūsų apsirūpinimo maistu saugumą mažinant mūsų priklausomybę nuo pagrindinių importuojamų žemės ūkio produktų ir žaliavų, visų pirma didinant augalinių baltymų gamybą ES“,

– atsižvelgdamas į 2009 m. liepos 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2009/73/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančią Direktyvą 2003/55/EB[2];

– atsižvelgdamas į 2012 m. spalio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2012/27/ES dėl energijos vartojimo efektyvumo, kuria iš dalies keičiamos direktyvos 2009/125/EB ir 2010/30/ES bei kuria panaikinamos direktyvos 2004/8/EB ir 2006/32/EB[3],

– atsižvelgdamas į 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2018/2001 dėl skatinimo naudoti atsinaujinančiųjų išteklių energiją[4],

– atsižvelgdamas į 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/944 dėl elektros energijos vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, kuria iš dalies keičiama Direktyva 2012/27/ES[5],

[1] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_lt
[2] OL L 211, 2009 8 14, p. 94.
[3] OL L 315, 2012 11 14, p. 1.
[4] OL L 328, 2018 12 21, p. 82.
[5] OL L 158, 2019 6 14, p. 125.

– atsižvelgdamas į 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė[6],

– atsižvelgdamas į Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą, kuria siekiant griežtesnio vienodo vyrų ir moterų darbo užmokesčio už vienodą arba vienodos vertės darbą principo taikymo nustatomi minimalieji darbo užmokesčio skaidrumo reikalavimai[7],

– atsižvelgdamas į savo 2022 m. gegužės 19 d. rezoliuciją „Rusijos karo Ukrainoje socialinės ir ekonominės pasekmės ES. ES pajėgumo veikti stiprinimas“[8],

– atsižvelgdamas į savo 2022 m. liepos 5 d. rezoliuciją dėl moterų skurdo Europoje[9],

– atsižvelgdamas į 2021 m. gegužės 26 d. Europos Audito Rūmų specialiąją ataskaitą „Lyčių aspekto integravimas į ES biudžetą: laikas pereiti nuo žodžių prie veiksmų“[10],

– atsižvelgdamas į 2020 m. spalio 14 d. Komisijos rekomendaciją (ES) 2020/1563 dėl energijos nepritekliaus[11],

– atsižvelgdamas į Tarptautinės energetikos agentūros galutinio vartojimo energijos kainų ir mokesčių duomenis[12],

– atsižvelgdamas į 2022 m. spalio mėn. Tarptautinio valiutos fondo ataskaitą „The Fog of War Clouds the European Outlook“[13],

– atsižvelgdamas į 2022 m. Eurostato tyrimą „Gyvenimo sąlygos Europoje“[14],

– atsižvelgdamas į 2022 m. vasario 10 d. Eurostato apžvalginį pranešimą „Energijos kainos euro zonoje 2021 m.“[15],

– atsižvelgdamas į EUROFOUND 2022 m. spalio 28 d. ataskaitą „Pragyvenimo krizė ir energijos nepriteklius ES. Socialinis poveikis ir politinės priemonės. Informacinis dokumentas“[16],

---

[6] OL L 57, 2021 2 18, p. 17.
[7] OL L 132, 2023 5 17, p. 21.
[8] OL C 479, 2022 12 16, p. 75.
[9] OL C 47, 2023 2 7, p. 2.
[10] Europos Audito Rūmai, „Lyčių aspekto integravimas į ES biudžetą: laikas pereiti nuo žodžių prie veiksmų“, 2021 m. gegužės 26 d., https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR21_10/SR_Gender_mainstreaming_LT.pdf.
[11] OL L 357, 2020 10 27, p. 35.
[12] Tarptautinė energetikos agentūra, „End-Use Prices Data Explorer“, 2023 m. balandžio 28 d. https://www.iea.org/data-and-statistics/data-tools/energy-prices-data-explorer?tab=Overview.
[13] Tarptautinis valiutos fondas, „The Fog of War Clouds the European Outlook“, 2022 m. spalio mėn. https://www.imf.org/-/media/Files/Publications/REO/EUR/2022/October/English/text.ashx.
[14] Eurostatas, „Living conditions in Europe“, 2022. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Living_conditions_in_Europe.
[15] Eurostatas, „Energy prices on the rise in the euro area in 2021“, 2022 m. vasario 10 d., https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/edn-20220210-2.
[16] EUROFOUND, „The cost-of-living crisis and energy poverty in the EU: Social impact and policy responses – Background paper“, 28 October 2022, https://www.eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_publication/field_ef_document/ef22077en.pdf.

– atsižvelgdamas į Europos lyčių lygybės instituto 2021 ir 2022 m. lyčių lygybės indeksus[17],

– atsižvelgdamas į 2022 m. rudens „Eurobarometro“ apklausą[18],

– atsižvelgdamas į tyrimą „Lyčių aspektu grindžiamas požiūris užtikrinant galimybę naudotis energija Europos Sąjungoje“, kurį paskelbė Parlamento Europos Sąjungos išorės politikos generalinis direktoratas 2017 m. gruodžio 18 d.[19],

– atsižvelgdamas į 2023 m. kovo 1 d. Parlamento Vidaus politikos generalinio direktorato paskelbtą tyrimą „Energijos nepritekliaus lyčių aspektai“[20],

– atsižvelgdamas į tyrimą „Pasirengimo įgyvendinti 55 % tikslą priemonių rinkinio lyčių aspektas ir poveikis“, kurį paskelbė Parlamento Europos Sąjungos išorės politikos generalinis direktoratas 2022 m. gruodžio 6 d.[21],

– atsižvelgdamas į 2023 m. rugsėjo 18 d. Parlamento mokslinių tyrimų paslaugų generalinio direktorato paskelbtą informacinį pranešimą „Energijos nepriteklius ES“[22],

– atsižvelgdamas į 2022 m. gegužės 12 d. Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto nuomonę dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl energijos vartojimo efektyvumo,

– atsižvelgdamas į 2021 m. balandžio 7 d. Vystymosi komiteto pranešimą dėl klimato kaitos poveikio pažeidžiamiems besivystančių šalių gyventojams ir į 2020 m. spalio 2 d. Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto nuomonę,

– atsižvelgdamas į savo 2021 m. vasario 10 d. rezoliuciją dėl nelygybės mažinimo ypatingą dėmesį skiriant dirbančiųjų skurdui[23],

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 54 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Moterų teisių ir lyčių lygybės komiteto pranešimą (A9–0000/2023),

A. kadangi nuo 2021 m. infliacija smarkiai padidėjo, visų pirma dėl didelių energijos ir maisto kainų ir ją dar labiau padidino nepateisinamas agresijos karas prieš Ukrainą;

---

[17] Europos lyčių lygybės institutas, 2021 m. lyčių lygybės indeksas, https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2021 and ‘2022 Gender Equality Index’, https://eige.europa.eu/gender-equality-index/2022.
[18] Europos Sąjunga, „2022 m. rudens EP tyrimas. „Parlametras“, 2023 m. sausio mėn. https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2932.
[19] Tyrimas „Gender perspective on access to energy in the EU“, Europos Parlamentas, Vidaus politikos generalinis direktoratas, C teminis skyrius – Piliečių teisės ir konstituciniai reikalai, 2017 m. gruodžio 18 d., https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/596816/IPOL_STU(2017)596816_EN.pdf.
[20] Tyrimas „Gender Aspects of Energy Poverty“, Europos Parlamentas, Vidaus politikos generalinis direktoratas, C teminis skyrius – Piliečių teisės ir konstituciniai reikalai, 2023 m. kovo 1 d., https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/265960/Briefing_FEMM_IWD_2023_FINAL_EN.pdf.
[21] Tyrimas „The Gender Dimension and Impact of the Fit for 55 Package“, Europos Parlamentas, Vidaus politikos generalinis direktoratas, C teminis skyrius – Piliečių teisės ir konstituciniai reikalai, 2023 m. gruodžio 6 d., https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/736899/IPOL_STU(2022)736899_EN.pdf.
[22] Informacinis pranešimas „Energy poverty in the EU“, Europos Parlamentas, Vidaus politikos generalinis direktoratas, C teminis skyrius – Piliečių teisės ir konstituciniai reikalai, 2023 m. rugsėjo 18 d., https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/733583/EPRS_BRI(2022)733583_EN.pdf.
[23] OL C 465, 2021 11 17, p. 62.

kadangi neprognozuojama, kad darbo užmokestis didės taip sparčiai, kaip infliacija, ir dėl to gali kilti pragyvenimo išlaidų krizė; kadangi ši krizė kelia didelę grėsmę moterų pragyvenimo šaltiniams, sveikatai, gerovei ir galimybėms gauti būstą, kartu apribojant jų perkamąją galią ir gebėjimą tiekti maistą;

B. kadangi 2022 m. kovo mėn. Komisija, atsižvelgdama į Versalio deklaraciją, priėmė keletą priemonių, kuriomis siekiama remti Ukrainos žemės ūkio gamybą, stiprinti ES atsparumą ir sušvelninti maisto kainų šuolį Europos vartotojams;

C. kadangi moterys, atsižvelgiant į jų įvairovę, patiria neproporcingai didelį pragyvenimo išlaidų krizės poveikį, nes jos paprastai yra vienos iš skurdžiausių gyventojų, labai daug jų dirba mažų garantijų darbą, jos gauna mažesnes pajamas dėl darbo užmokesčio ir pensijų skirtumų ir vis dar tikimasi, kad jos atliks didžiąją dalį neapmokamo priežiūros darbo, todėl jos turės mažiau išteklių apsisaugoti nuo neigiamo krizės poveikio;

D. kadangi dėl klimato kaitos ir su klimatu susijusių nelaimių didėja pragyvenimo išlaidų krizė ir skurdo rizika; kadangi dėl iškastinio kuro energetikos sistemos nepastovumo labiausiai nukenčia jau visuomenės paribyje gyvenančios grupės, o energetikos ir maisto įmonės gauna rekordinį pelną;

E. kadangi energijos nepriteklius yra didžiulė ES problema, nes 50–125 mln. žmonių negali sau leisti užsitikrinti tinkamo būsto šildymo;

F. kadangi moterys, ypač vienišos motinos, ir tos, kurios patiria tarpsektorinę diskriminaciją dėl etninės kilmės, rasės, migracijos statuso, seksualinės orientacijos, negalios ar amžiaus, dažniau patiria energijos nepriteklių; kadangi tai reiškia, kad dėl tebesitęsiančios pragyvenimo išlaidų krizės ES padidės su lytimi susijęs energijos nepriteklius;

G. kadangi nėra pakankamai informacijos arba turima mažai duomenų apie energijos nepritekliaus poveikį moterims ES; kadangi ES Energijos nepritekliaus stebėjimo centras savo viešai prieinamuose rodikliuose neteikia pagal lytį suskirstytų duomenų; kadangi tik kelios valstybės narės patvirtino energijos nepritekliaus ir energijos nepritekliaus rodiklių apibrėžtis, kuriose paprastai neatsižvelgiama į lyčių aspektą;

H. kadangi Komisija neįvykdė savo Lyčių lygybės strategijoje nustatyto įsipareigojimo integruoti lyčių aspektą į visas pagrindines Komisijos iniciatyvas, įskaitant Europos žaliąjį kursą ir susijusias politikos priemones;

I. kadangi Komisija pagal Sutartis privalo skatinti lyčių lygybę; kadangi vis dėlto Europos Audito Rūmai mano, kad lyčių aspektas nebuvo įtrauktas į ES biudžetą;

J. kadangi susirūpinimą dėl lyčių lygybės keliančios problemos iš esmės nėra įtrauktos į ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės žaliosios pertvarkos ir skaitmeninės transformacijos ramsčius, o tai yra neišnaudota galimybė veiksmingai integruoti lyčių lygybę į klimato ir aplinkos tikslus;

K. kadangi lyčių aspektas neįtrauktas į valstybių narių ir ES politiką ir priemones, kuriomis siekiama kovoti su pragyvenimo išlaidų krizės padariniais ir juos sušvelninti; kadangi maždaug du trečdaliai valstybių narių nustatytų priemonių, skirtų didėjančiam infliacijos lygiui sušvelninti, nėra skirtos konkrečioms pažeidžiamoje padėtyje

esančioms grupėms ir suteikia tik trumpalaikius sprendimus, o ne atsakomuosius veiksmus, kuriais bus prisidedama prie socialiai teisingos ir žaliosios pertvarkos;

Energijos nepritekliaus feminizacija ir lyčių atsakas į krizę

1. ragina Komisiją įgyvendinti Pirmininkės U. von der Leyen prisiimtą įsipareigojimą skatinti lyčių lygybę formuojant visų sričių politiką; ragina užtikrinti, kas Europos žaliasis kursas ir teisinga bei socialiai sąžininga pertvarka būtų naudinga visiems, parengiant lyčių požiūriu transformatyvią tarpsektorinę strategiją energijos nepritekliaus problemai spręsti ir didinant viešąsias investicijas į socialinius, įperkamus ir efektyviai energiją vartojančius būstus;

2. ragina valstybes nares ir ES skubiai užtikrinti įperkamas komunalines paslaugas ir maistą mažas pajamas gaunantiems namų ūkiams, visų pirma tiems, kurie patiria tarpsektorinę diskriminaciją; pabrėžia, kad niekas neturėtų šalti gilią žiemą ar kentėti nuo karščio kaitriais vasaros mėnesiais, ir ragina valstybes nares ir ES uždrausti energijos atjungimą;

3. ragina valstybes nares didinti viešąsias investicijas į politikos priemones, kuriomis tiesiogiai ar netiesiogiai siekiama kovoti su neigiamu pragyvenimo išlaidų krizės poveikiu moterims, atsižvelgiant į jų įvairovę, užtikrinti galimybę naudotis kokybiškomis viešosiomis priežiūros, švietimo, sveikatos, įskaitant lytinę ir reprodukcinę sveikatą bei teises, ir būsto paslaugomis ir apsaugoti smurto dėl lyties aukas;

4. ragina Komisiją įvertinti ir, kai tinkama, pasiūlyti naujus teisėkūros procedūra priimamus aktus, kuriais būtų kovojama su finansinių struktūrų įtakos būsto rinkoms augimu ir užkertamas kelias tam, kad dėl spekuliantų veiklos būstai taptų neįperkami;

5. pabrėžia, kad prieiga prie elektros energijos atlieka esminį vaidmenį mažinant skurdą ir užtikrinant visapusišką ir lygiateisį dalyvavimą visuomenės gyvenime; ragina ES ir valstybes nares pripažinti teisę į energiją;

6. ragina Komisijos Energetikos generalinį direktoratą parengti lyčių lygybės veiksmų planą, kuriuo būtų užtikrinta, kad į visus ES energetikos teisės aktus, įskaitant teisę dalytis energija, kaip nurodyta Direktyvoje (ES) 2018/2001, būtų integruotas lyčių aspektas ir parengtos konkrečios priemonės bei numatyti tiksliniai fondai, skirti kovai su energijos nepritekliaus feminizacija;

7. ragina Komisiją ir valstybes nares užtikrinti, kad lyčių ir tarpsektoriniai aspektai būtų įtraukti į visas energijos vartojimo efektyvumo ir atsinaujinančiųjų išteklių elektros energijos sistemas, kad būtų remiami labiausiai energijos nepriteklių patiriantys piliečiai;

8. ragina Komisiją ir valstybes nares prašyti Eurostato pateikti pagal lytį suskirstytus duomenis apie energijos nepriteklių; atsižvelgdamas į tai, ragina ES energijos nepritekliaus stebėjimo centrą, konsultuojantis su Europos lyčių lygybės institutu, Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra ir Europos aplinkos agentūra, naudoti tokius duomenis rengiant ir atrenkant su lytimi susijusius rodiklius, kurie leistų plėtoti įrodymais grindžiamą politiką šioje srityje;

9. ragina Komisiją reikalauti, kad valstybės narės nacionaliniuose energetikos ir klimato srities veiksmų planuose atliktų poveikio lytims vertinimus, be kita ko, teikiant ataskaitas dėl energijos nepritekliaus;

Lyčių požiūriu įtraukios žaliosios pertvarkos kūrimas

10. primena, kad žalioji pertvarka yra būtina siekiant ateityje išvengti didelių krizių ir didesnio skurdo; be to, primena, kad žalioji pertvarka bus socialiai teisinga tik tuo atveju, jei į ją bus įtrauktas lyčių aspektas ir užtikrinamos lygios galimybės moterims ir tarpsektorinę diskriminaciją patiriantiems asmenims; todėl ragina Komisiją paskirti ES lyčių ir klimato srities koordinatorių, kuriam būtų skirta pakankamai darbuotojų ir lėšų, ir į visas ES politikos sritis ir teisės aktus, visų pirma Europos žaliojo kurso iniciatyvas, įtraukti poveikio lytims vertinimus;

11. pabrėžia, kad moterys turi atlikti strateginį vaidmenį pereinant prie žaliosios ekonomikos, nes jos yra pagrindinės veikėjos plėtojant tvarius ir ekologiniu požiūriu patikimus vartojimo ir gamybos modelius, taip pat kuriant verslą ir formuojant politiką;

12. apgailestauja dėl to, kad labai mažai moterų eina pagrindines su klimato kaita ir aplinka susijusias politikos formavimo pareigas, ir ragina ES ir valstybes nares užtikrinti vienodą ir įvairų atstovavimą priimant sprendimus ES institucijose, valdžios įstaigose ir valdžios institucijose visais valdymo lygmenimis;

13. ragina Komisiją sumažinti lyčių nelygybę energetikos sektoriuje ir užtikrinti, kad moterys turėtų vienodas galimybes dalyvauti mokymuose apie energijos vartojimo efektyvumą ir naujas darbo vietas energetikos sektoriuje;

14. ragina Komisiją ir Tarybą įsipareigoti sudaryti biudžetą atsižvelgiant į lyčių aspektą ir užtikrinti, kad lyčių aspektas būtų taikomas visam ES biudžetui ir kad būtų visapusiškai įgyvendintos Europos Audito Rūmų rekomendacijos, be kita ko, atliekant dabartinės daugiametės finansinės programos laikotarpio vidurio peržiūrą ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės įgyvendinimą;

°

° °

15. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai ir Komisijai.

AIŠKINAMOJI DALIS

Nuo pragyvenimo išlaidų ir energetikos krizės labiausiai nukentėjo moterys

Šiuo metu Europa patiria pragyvenimo išlaidų ir energetikos krizę, kuri pastarojo meto istorijoje yra beveik beprecedentė. Visame žemyne žmonėms sunku sudurti galą ir tenka pasirinkti tarp šildymo ar maisto.

2022 m. pradžioje po COVID pandemijos Europos Sąjunga buvo skatinama grįžti prie darbo, kurti ekologiškesnę, labiau skaitmeninę ir atsparesnę Europą[1]. Tačiau vasario 24 d. Rusija įsiveržė į Ukrainą.

Be didžiulių žmonių kančių, kurias sukėlė Rusijos karas prieš Ukrainą ir jos žmones, karas padarė didžiulį poveikį tiekimo grandinėms, dėl kurių kyla energijos ir maisto kainos, o infliacija smarkiai išaugo. 2022 m. infliacijos lygis paskatino Europos Centrinį Banką pirmą kartą per 11 metų padidinti palūkanų normas.

Deja, infliacija padidėjo pažeidžiamiausioms socialinėms grupėms dar neatsigavus po COVID pandemijos, o tai dar labiau pablogino daugelio ES piliečių gyvenimo sąlygas.

Dėl padidėjusių pragyvenimo išlaidų ir energijos kainų šuolių šiuo metu pagalbos reikia milijonams namų ūkių. Vis dėlto, kalbant apie skaičius skurdo srityje, ten pirmauja moterys.

Moterys visoje Europoje susiduria su didesniais socialiniais ir ekonominiais iššūkiais ir didesniu skurdu nei vyrai. Apskritai moterys dirba darbus, kuriuose suteikiama mažiau garantijų, jų darbo užmokestis yra mažesnis ir jos dažniau dirba neapmokamą vaikų priežiūros darbą. Kalbant apie galimybes naudotis švietimo, sveikatos priežiūros, užimtumo ir socialinėmis paslaugomis, kai kurios moterų grupės susiduria su tarpusavyje susijusių formų diskriminacija. Tarp jų – vyresnių nei 65 metų moterys, neįgalios moterys ir etninėms mažumoms priklausančios moterys.

Nuo COVID-19 pandemijos padidėjo vyrų ir moterų nelygybė, o dabartinė pragyvenimo išlaidų krizė daro neproporcingą poveikį moterims dėl mažesnių vidutinių pajamų, prasto ir neefektyvaus būsto ir priklausomybės nuo socialinių išmokų. 2021 m. prieš krizę daugiau kaip 20 mln. daugiau moterų nei vyrų gyveno žemiau skurdo ribos indekso ES. Esant dabartiniam pažangos tempui, ES atsilieka nuo lyčių lygybės užtikrinimo bent 60 metų[2].

Ursula von der Leyen pažadėjo „nė vieno nepalikti nuošalyje“, bet pamiršo žaliąjį kursą

Žinome, kad moterims kyla didesnė rizika patirti energijos nepriteklių – nepakankamą prieigą prie įperkamų energijos išteklių. Ši problema yra pripažintas iššūkis ES lygmeniu. Europos Komisijos teigimu, energijos nepriteklius yra visoje Europoje plačiai paplitusi problema, nes 50–125 mln. žmonių negali sau leisti užsitikrinti tinkamo būsto šildymo.

Tačiau turima mažai duomenų apie energijos nepritekliaus poveikį vyrams ir moterims ES. Tik kelios valstybės narės yra patvirtinusios energijos nepritekliaus ir energijos nepritekliaus

[1] https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/recovery-plan-europe_lt
[2] https://sdgwatcheurope.org/cost-of-living-crisis-exacerbates-poverty-for-women-in-europe/

rodiklių apibrėžtis, tačiau paprastai jose neatsižvelgiama į lyčių aspektą.

Jau 2016 m. Europos Parlamentas priėmė rezoliuciją dėl prieigos prie energijos išteklių, kurioje paragino į visų sričių energetikos politiką įtraukti lyčių aspektą. Deja, nepaisant daugybės Europos Parlamento raginimų ir Komisijos pirmininkės Ursulos von der Leyen pažado, kad Europos žaliasis kursas „nė vieno nepaliks nuošalyje“, padaryta nedidelė pažanga.

Nepaisant dabartinės Komisijos įsipareigojimo integruoti lyčių aspektą į visas savo pagrindines iniciatyvas, lyčių lygybės ir Europos žaliojo kurso politikos sričių, taip pat Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės sąsajos yra nepakankamos.

Praktiškai Europos Komisijos iki šiol pasiektus rezultatus žaliojo kurso srityje galima apibūdinti kaip ES finansuojamą į lyčių aspektą neatsižvelgiančią žaliąją pertvarką, dėl kurios kyla grėsmė padidinti esamą lyčių ir sąveikinę nelygybę.

Europos Audito Rūmų specialiojoje ataskaitoje 10/2021 „Lyčių aspekto integravimas į ES biudžetą: laikas pereiti nuo žodžių prie veiksmų“ taip pat patvirtinama tai, kad Komisija nesilaiko Sutartimi grindžiamo įsipareigojimo skatinti moterų ir vyrų lygybę visose politikos formavimo ir įgyvendinimo srityse. Ataskaitoje daroma išvada, kad formuojant politiką dažnai trūksta rodiklių ir pagal lytį suskirstytų duomenų, o tai trukdo analizuoti lyčių aspekto integravimą[3]. Todėl žaliojo kurso iniciatyvomis ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemone neužtikrinama lyčių lygybė.

Be to, EIGE ataskaitoje „2023 m. lyčių lygybės indeksas. Lyčių lygybė ir Europos žaliasis kursas„ taip pat pabrėžia aukštos kokybės duomenų trūkumą ir teigia, kad dabartiniai rodikliai neatitinka paskirties. Pernelyg dažnai duomenys nėra suskirstyti pagal lytį, o rodikliai nėra susiję su lyčių aspektu. Todėl, remiantis turimais ES statistiniais duomenimis, nevertinami tarpsektoriniu lyčių aspektu svarbūs klausimai.

Įrodymų trūkumas yra pagrindinis iššūkis Komisijai, jei ji rimtai siekia įvykdyti savo įsipareigojimą „nė vieno nepalikti nuošalyje“. Norint į politiką, kuria įgyvendinamas Europos žaliasis kursas, sėkmingai integruoti įvairius moterų ir vyrų poreikius ir susirūpinimą keliančius klausimus, būtina pateikti tarpusavyje susijusius faktus. Tai būtina siekiant užtikrinti vienodas galimybes gauti beprecedentį finansavimą ir pasinaudoti didelėmis žaliosios pertvarkos teikiamomis galimybėmis.

Žaliajame kurse pirmenybė turi būti teikiama socialiniam teisingumui, kad būtų sprendžiama skurdo dėl lyties problema

Dėl mūsų priklausomybės nuo iškastinio kuro ir nepastovios energijos rinkos Europa vėl atsidūrė ekstremalioje padėtyje ir susiduria su didele energetikos krize.

Europos žaliojo kurso ir mūsų energetikos politikos socialiniai aspektai yra labai svarbūs siekiant ES klimato tikslų ir švelninant Rusijos karo prieš Ukrainą socialinį ir ekonominį poveikį.

Šiuo metu pažeidžiamiausi ES piliečiai moka kainą už mūsų nuo iškastinio kuro priklausomos energetikos sistemos nepastovumą. Skurdą daugiausia patiria moterys ir dar 2021 m., prieš

[3] https://www.eca.europa.eu/lt/publications?did=58678

prasidedant dabartinei krizei, daugiau kaip 20 mln. daugiau moterų nei vyrų gyveno žemiau skurdo ribos indekso ES.

Europos Parlamentas yra padaręs keletą griežtų pareiškimų dėl lyčių lygybės ir energetikos pertvarkos. 2022 m. vasario 17 d. rezoliucijoje Parlamentas pripažino, kad moterys vis dar susiduria su struktūrinėmis ir kultūrinėmis kliūtimis dalyvauti visais energetikos ir su klimato kaita susijusios pertvarkos aspektais[4].

Struktūrinėms problemoms spręsti reikia struktūrinių sprendimų. Todėl, siekiant kovoti su skurdo dėl lyties didėjimu, formuojant ES politiką turi būti atsižvelgiama į tarpusavyje susijusius duomenis ir požiūrį, kuriuo atsižvelgiama į lyčių aspektą. Europos žaliojo kurso įgyvendinimas suteikia galimybę įvykdyti įsipareigojimą integruoti lyčių aspektą ir tarpsektorinę perspektyvą į visą ES veiklą, įskaitant ES biudžeto sudarymo procesą.

Pranešime pristatomos kelios kovos su skurdo dėl lyties didėjimu priemonės ir pakartojami įvairūs Europos Parlamento raginimai Komisijai įvykdyti savo pažadą užtikrinti visiems naudingą perėjimą prie žaliosios energetikos.

Apibendrinant galima teigti, kad socialiai teisingos žaliosios pertvarkos užtikrinimas yra būtina žaliojo kurso sėkmės ir lyčių lygybės užtikrinimo Europos Sąjungoje sąlyga.

[4] https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-02-17_LT.html